

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร¹

ธีระ ปรัชญานนท์²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร ทำการศึกษาตั้งแต่ความเป็นมา ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร พร้อมทั้งศึกษาด้านกฎหมายต่าง ๆ ของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งกฎหมายของประเทศไทยที่นำมาใช้ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช 2498 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และระเบียบต่างๆ ตลอดจนกฎหมายต่างประเทศ ทั้งกลุ่มประเทศซีวิลลอว์และกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษและสาธารณรัฐฝรั่งเศส พบว่า การดำเนินการทางวินัยทหารมีหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาบัญญัติไว้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรการเพื่อใช้ควบคุมความประพฤติตามแบบธรรมเนียมปฏิบัติของทหาร การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือการกระทำของทหารให้อยู่ในระเบียบวินัย และข้อบังคับของทหาร ซึ่งทหารจะต้องรักษาโดยเคร่งครัด โดยกำหนดให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจในการควบคุมพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่ง หากผู้บังคับบัญชาได้ใช้อำนาจดังกล่าวโดยไม่ชอบ หรือดำเนินกระบวนการสอบสวนทางวินัยโดยไม่ถูกต้องตามหลักแห่งความยุติธรรม หรือมีการใช้วิธีการอื่น ๆ เพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้ ทำให้เกิดความเลื่อมล้ำจากการดำเนินการทางวินัยทางทหาร ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิจากองค์กรตุลาการกระทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของทหาร

เนื่องจากทหารหรือกองทัพเป็นองค์กรของรัฐที่มีลักษณะการจัดการองค์กร มีภารกิจแตกต่างจากองค์กรของรัฐประเภทอื่นและต้องมีการรักษาระเบียบวินัยที่เคร่งครัดกว่าองค์กรอื่น ซึ่งการรักษาระเบียบวินัยดังกล่าวฝ่ายทหารได้กำหนดลักษณะความผิดทางทหาร (Military Offence) ขึ้น โดยเฉพาะซึ่งในบางเรื่ององค์กรอื่นอาจไม่ถือว่าเป็นความผิดหรือไม่เป็นความผิดร้ายแรง แต่ในทางทหารถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับการรักษาสมรรถภาพ ขวัญ วินัย ประสิทธิภาพในการปฏิบัติการทางทหาร นอกจากนี้ในกรณีที่มีการส่งกองกำลังทหารออกไปปฏิบัติการหรือประจำการในพื้นที่ห่างไกลหรือภายนอกประเทศย่อมไม่สะดวกที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมตามปกติ (Ordinary

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่องปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ปรีกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จรูญเกียรติ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกพร สุมนะเศรษฐกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักดีคง

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตบางนา

Justice) ฝ่ายทหารจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการยุติธรรมทหาร (Military Justice) ขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อพิจารณาคดีที่ทหารกระทำความผิด และอาจมีระเบียบวิธีพิจารณาแตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมตามปกติ เพื่อใช้เป็นมาตรการในการรักษาวินัยทหารที่เหมาะสมกับสถานะของบุคคล ลักษณะความผิด สถานที่ที่ทำความผิด และความจำเป็นของสถานการณ์ รวมทั้งให้เกิดประสิทธิผลในการบังคับใช้กฎหมายทหาร

หากทหารนายใดกระทำความผิดก็ย่อมต้องรับโทษเป็นเรื่องปกติ โดยโทษของทหารจะขึ้นกับศาลทหาร แต่ในบางกรณีการกระทำความผิดของทหารบางอย่างนั้น ถือว่าเป็นความผิดที่สมควรได้รับการลงโทษ แตกต่างจากความผิดในรูปแบบเดียวกับที่กระทำโดยบุคคลพลเรือน เพราะถือว่าเป็นการกระทำความผิดถึง การปฏิบัติหน้าที่ของทหาร จึงต้องมีศาลทหารไว้พิจารณาพิพากษาความผิดของทหารโดยเฉพาะ แต่ นอกจากศาลทหารจะมีไว้สำหรับพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของทหารแล้วนั้น ศาลทหารเองก็ยังสามารถพิจารณาพิพากษาคดีประเภทอื่น ซึ่งเป็นคดีที่มีโทษทางอาญาที่ทหารได้กระทำความผิดด้วย แต่ศาลไม่มีอำนาจพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร ทำให้ทหารไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิที่จะสามารถใช้ อำนาจฟ้องคดีเกี่ยวกับวินัยทหารได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ศาลปกครองก็ไม่มีอำนาจเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยของทหารเช่นกัน ในส่วนของอำนาจ ในการพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดี ซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำความผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่ กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ถึงแม้ว่า การลงโทษผู้กระทำความผิดของผู้บังคับบัญชาต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรม ตามขั้นตอนของ แบบธรรมเนียมทหารและไม่ละเลยต่อผู้กระทำความผิดโดยเสมอภาค รวมทั้งต้องอบรมชี้แจงให้กำลังพล เข้าใจในกฎ ข้อบังคับ ระเบียบแบบธรรมเนียมและเข้าใจในบทบาทภาระหน้าที่ของตนแล้ว ผู้บังคับบัญชา ต้องปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค แต่ทั้งนี้ ผู้ศึกษากลับเล็งเห็นว่ากระบวนการ ยุติธรรมทหารในปัจจุบันยังคงมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตในการพิจารณาของศาลทหาร บางประการที่จำเป็นต้องมีการศึกษาและแก้ไขปรับปรุง ดังเช่นปัญหาดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่งปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยทหาร

เนื่องจากมาตรา 7 และมาตรา 8 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 กฎหมายระบุว่า หากนายทหารผู้ใดกระทำความผิดต่อวินัยทหารจักต้องรับทัณฑ์ตามวิธี และอาจต้องถูกปลดจากประจำการ หรือ ถูกถอดจากยศทหาร เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้ที่มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 10 แต่การลงโทษรับทัณฑ์ตามวิธีตามมาตรา 8 ประกอบกับมาตรา 9 ดังกล่าวนั้น ก่อนที่ผู้ที่มีอำนาจลงทัณฑ์จะ ลงทัณฑ์ครั้งคราวใดก็ดี ให้พิจารณาให้ถ่วงถือนั่นแน่นอนว่า ผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริงแล้ว จึงสั่งลง ทัณฑ์นั้น ต้องระวางอย่าให้เป็นการลงทัณฑ์ไปโดยโทษจริต หรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนนั้น เป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดละเอียดแล้ว ต้องชี้แจงให้ผู้กระทำความผิดนั้นทราบว่าการทำความผิดในข้อใดเพราะ เหตุใด แล้วจึงลงทัณฑ์ได้ ตามมาตรา 13

ดังนั้นการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหารจึงจะเห็นได้ว่ากฎหมายของไทยเน้นหลักในการคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนของบุคคลทั่วไปอันยอมตนให้รัฐปกครอง แต่การจำกัดสิทธิในด้านกฎหมายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา (6) ถือเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลที่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยตามมาตรา 4 ประกอบ มาตรา 26 และ 27 โดยแท้ หากเกิดเหตุแห่งกรณีนายทหารถูกผู้บังคับบัญชาสอบสวนหรือพิจารณาคดีทางวินัยแล้วถูกสั่งให้ปลดจากราชการหรือถูกถอดยศทหารหรือถูกภาคทัณฑ์ นายทหารผู้นั้นก็ไม่สามารถฟ้องศาลปกครองได้ ด้วยเหตุผลเพราะตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (6) หากมีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมสิทธิแห่งการบังคับใช้กฎหมายปกครองให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น จึงไม่ควรจำกัดสิทธิบุคคลโดยการให้มีการบังคับใช้เป็นการทั่วไป เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ในการบังคับใช้กฎหมายต่อไป

ประเด็นที่สองปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินคดี กรณีนายทหารต่างชั้นระดับ

เนื่องจากพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กฎหมายได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินคดีกับนายทหารที่ต้องหาว่าได้กระทำความผิดต่อกฎหมายหรือระเบียบตามที่กำหนดไว้ แต่ด้วยเหตุดังกล่าวนี้กระบวนการและขั้นต่าง ๆ ในชั้นศาลทหารยังมีช่องว่างทางกฎหมายที่มีการจำกัดสิทธิบุคคลที่เป็นทหารไม่สามารถใช้สิทธิของตนทางศาลทหารได้เต็มที่ ด้วยเหตุผลเพราะตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ได้ระบุไว้ว่า ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาทางบทลงโทษ โดยที่ผู้กระทำความผิดกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะที่กระทำความผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษ บุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ นายทหารระดับต่าง ๆ นักเรียนทหาร ทหารกองเกินที่เข้ากองประจำการ พลเรือนที่อยู่ในราชการทหาร บุคคลที่ต้องขังหรืออยู่ในการควบคุมของทหารโดยชอบด้วยกฎหมาย เหลยศึก ส่วนข้อยกเว้นที่ให้ไปขึ้นศาลพลเรือน ตามมาตรา 13 ซึ่งเป็นคดีที่ทหารกับพลเรือนกระทำความผิดด้วยกัน หรือทหารกับพลเรือนทะเลาะวิวาทกันเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับอำนาจศาลพลเรือน เป็นต้น

ดังนั้น หากเกิดเหตุการณ์ที่นายทหารทะเลาะวิวาทกันอันเป็นเหตุแห่งความผิดส่วนตัว ซึ่งไม่ใช่อยู่ในเวลาราชการ กฎหมายได้ตีความว่าให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลทหาร เหตุเพราะคู่กรณีเป็นนายทหารตาม มาตรา 16 จึงไม่เข้ามาตรา 14 ยังคงเป็นอำนาจของศาลทหารในการพิจารณาตามมาตรา 13 จึงเป็นเหตุทำให้นายทหารผู้น้อยไม่ได้รับความเป็นธรรม ฉะนั้น จากเหตุดังกล่าวเหล่านี้หากนายทหารบุคคลใดร้องขอให้กระบวนการพิจารณาดำเนินคดีในศาลพลเรือนก็สามารถทำได้ เพื่อความเป็นธรรมและเพื่อประโยชน์แห่งคดีในการพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรมของไทย

ประเด็นที่สามปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 13 ระบุว่า ก่อนที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา 10 ลงทัณฑ์จะลงทัณฑ์ครั้งคราวใดก็ดี ให้พิจารณาให้ถ้วนถี่แน่นอนว่า ผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริง

แล้ว จึงส่งลงทัณฑ์นั้น ต้องระงับอย่าให้เป็นการลงทัณฑ์ไปโดยโทษจริง หรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีความผิด โดยชัดเจนนั้นเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดละเอียดแล้วต้องชี้แจงให้ผู้กระทำผิดนั้นทราบว่ากระทำผิดในข้อใดเพราะเหตุใด แล้วจึงลงทัณฑ์นายทหารคนนั้นได้แต่หากเป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตรแล้ว ต้องส่งรายงานการลงทัณฑ์นั้นเสนอตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ดังนั้น การที่กฎหมายกำหนดหลักการในการให้อำนาจบุคคลในการพิจารณาลงทัณฑ์บุคคลตาม มาตรา 10 ซึ่งหมายถึงผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดนั้น มีหลักการตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 13 แต่ทั้งนี้กลับพบว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารไม่ได้มีการกำหนดโทษแก่บุคคลตาม มาตรา 10 ที่ฝ่าฝืนแห่งบทบัญญัติมาตรา 13 ว่าหากลงทัณฑ์นายทหารคนใดซึ่งขัดกับมาตราดังกล่าวนี้โดยผู้ใดไม่มีความผิด บุคคลตาม มาตรา 10 จะต้องได้รับโทษเช่นไร จึงเกิดผลกระทบต่อนายทหารที่ถูกบุคคลตาม มาตรา 10 โดยตรง ทั้งต่อหน้าที่การงาน ชื่อเสียง สิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนสภาพจิตใจของทหารที่ถูกลงโทษด้วย ดังนั้นหากมีการบัญญัติบทกำหนดโทษไว้แก่ผู้มีอำนาจบังคับบัญชา ก็จะเป็นการคานการใช้อำนาจของ บุคคลดังกล่าวได้ ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อยับยั้งการกระทำผิดของผู้มีอำนาจลงทัณฑ์และเกิดประโยชน์ สูงสุดในการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร ที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา นั้น ผู้ศึกษาแยกเป็นประเด็นย่อย ๆ ออกเป็น 3 ประเด็น ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดัง 3 ประเด็นไว้ดังนี้

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยทหาร

เดิม พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 9 บัญญัติว่า “ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีความชอบ นอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้นหรือโดยไม่สุจริตหรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบ

(2) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(3) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(4) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

(5) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาลเพื่อ บังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือละเว้นกระทำการหนึ่งอย่างใด

(6) คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองเรื่อง ดังต่อไปนี้ ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง

(1) การดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

(2) การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่าย ตุลาการ

(3) คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากรศาล ทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลาย หรือศาลชันัญพิเศษอื่น”

ควรรยกเล็ก (1) ของ (6) ในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี ปกครอง พ.ศ. 2542

เดิม พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

มาตรา 10 บัญญัติว่า “ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดได้นั้น คือ

(1) ผู้บังคับบัญชา หรือ

(2) ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อ กระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศกำหนด

ในการที่จะลงทัณฑ์นั้น ให้กระทำได้แต่เฉพาะตามกำหนดในตารางกำหนดทัณฑ์ท้าย พระราชบัญญัตินี้

ส่วนผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นใดจะมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้นใด และผู้อยู่ในบังคับบัญชา ชั้นใดจะเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใด ให้ถือเกณฑ์เทียบดังต่อไปนี้”

ควรเพิ่ม วรรคสี่ เป็น “ทหารผู้ใดถูกลงทัณฑ์โดยบุคคลตามวรรคหนึ่ง สามารถใช้สิทธิในเขต อำนาจศาลปกครองได้ตามขั้นตอนของกฎหมาย”

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินคดี กรณีนายทหารต่างชั้นระดับ

เดิม พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498

มาตรา 16 บัญญัติว่า “บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ

(1) นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ

(2) นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการ เฉพาะเมื่อกระทำผิดต่อคำสั่งหรือข้อบังคับตาม ประมวลกฎหมายอาญาทหาร

(3) นายทหารประทวนและพลทหารกองประจำการหรือประจำการ หรือบุคคลที่รับราชการ ทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(4) นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

(5) ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับตัวไว้เพื่อให้เข้ารับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหาร

(6) พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร เมื่อกระทำผิดในหน้าที่ราชการทหาร หรือกระทำผิดอย่างอื่นเฉพาะในหรือบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักร้อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

(7) บุคคลซึ่งต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร โดยชอบด้วยกฎหมาย

(8) เชลยศึกหรือชนชาติศัตรูซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร”

ควรเพิ่ม วรรคสอง เป็น

“ตามความในวรรคหนึ่ง (6) ทหารผู้ใด ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด แต่เหตุแห่งการกระทำ ความผิดนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวไม่เกี่ยวกับเรื่องสังกัดอยู่ในราชการทหารหรือกระทำผิดอย่างอื่นเฉพาะใน หรือ บริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักร้อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในควบคุมของ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร อาจร้องขอการพิจารณาในเขตอำนาจของศาลพลเรือนหรือศาลอื่นได้”

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษ

เดิม พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

มาตรา 13 บัญญัติว่า “ก่อนที่ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะลงทัณฑ์ครั้งคราวใดก็ดี ให้พิจารณาให้ถ่วง ถิ่นแน่นอนว่า ผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริงแล้ว จึงสั่งลงทัณฑ์นั้น ต้องระวางอย่าให้เป็นการลงทัณฑ์ ไปโดยโทษจริต หรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนนั้นเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดละเอียด แล้ว ต้องชี้แจงให้ผู้กระทำผิดนั้นทราบว่าการกระทำผิดในข้อใดเพราะเหตุใด แล้วจึงลงทัณฑ์”

ควรเพิ่ม วรรคสอง เป็น “ตามความวรรคหนึ่งหากบุคคลใดตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ผ่าฝืนกระทำการลงทัณฑ์แก่บุคคลใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการกลั่นแกล้งให้บุคคลใด ต้องโทษลงทัณฑ์หรือลงโทษด้วยวิธีการใดบุคคลนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เอกสารอ้างอิง

- กฤตณัย ลิขิตจิตตะ. “กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2565.
- โกวิท มัชฌมจันทร์ และพัลลภ โชติเลขา. “กิจกรรมของศาลทหารไทย ระหว่าง พ.ศ.1800-2498.” วารสาร **พระธรรมมูญ** 37. (กันยายน 2535): 168-169.
- ชัยยุทธ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. “ปัญหาการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของศาลทหาร : ศึกษาเฉพาะกรณี ความผิดตามที่ระบุไว้ในบัญชีต่อท้ายพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 ซึ่งผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกประกาศให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษา.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559.
- ชัยยุทธ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. “ปัญหาการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของศาลทหาร : ศึกษาเฉพาะกรณี ความผิดตามที่ระบุไว้ในบัญชีต่อท้ายพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 ซึ่งผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกประกาศให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษา.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชานิติศาสตร์. คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. **หลักพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. “บทสรุปงานวิจัย หลักการใช้อำนาจขององค์กรที่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิ เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ.” **บทบัณฑิต** 61, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2548): 100.
- เบญจรงค์ รุ่งมณีกุล. “การนำทฤษฎีว่าด้วยนิติกรรมทางปกครองที่อาจแยกฟ้องได้มาใช้ในการพิจารณาคดีปกครองของไทย.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.
- ยุทธนันท์ ภูคำ. “ปัญหาความไม่เสมอภาคของระบบหลักประกันสุขภาพในประเทศไทย.” สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2562.
- วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. **สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. อัครพล พูลผล. “เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ 2560 ในประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.” การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. การเมืองการปกครอง). สาขาวิชาการเมืองการปกครองสำหรับนักบริหาร. คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. “หลักความเสมอภาค.” **วารสารนิติศาสตร์**. 30 (มิถุนายน 2543): 165-166
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. **สาระน่ารู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ชุด สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของปวงชนชาวไทย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ, 2560.
- อภิวัฒน์ สุดสาว. “หลักความเสมอภาค ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.” **จูลนิติ**. (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2554): 145.